

115539

7na
H.L.

E i d s i v a t i n g l a g m a n n s r e t t

gjør vitterlig :

År 1952 den 15. mai ble av lagmannsretten for Oslo
lagsogn i straffesak nr. 106/1951

Den offentlige påtalemyndighet

mot

1. Peter Andreas Harsem
2. Øyvor Hansson
3. Aleksander Lange

avsagt slik

D O M :

Etter ordre av Riksadvokaten har statsadvokatene
i Oslo lagsokn den 22. oktober 1951 satt

1. Peter Andreas Harsem
2. Øyvor Hansson
3. Oddvar Halbostad
4. Aleksander Lange
5. Nils Vikdal
6. Arvid Birger Arntzen

under tiltale ved Eidsivating lagmannsrett til fellelse for å
ha fremsatt forskjellige ærekrenkende uttalelser.

Statsadvokatene har med Riksadvokatens samtykke
den 9. januar 1952 tatt den nevnte tiltalebeslutning tilbake
og istedet samme dag utferdiget en ny og noe endret tiltalebe-
slutning mot de forannevnte seks tiltalte. Også ved denne til-
talebeslutning er saken reist for Eidsivating lagmannsrett.
Før hovedforhandlingen begynte, har statsadvokatene frafalt til-

talen mot Oddvar Halbostad. Dette er skjedd etter innhentet samtykke fra Riksadvokaten. Nils Vikdal er avgått ved døden etter at den siste tiltalebeslutning var utferdiget, men før hovedforhandlingen begynte. Etter dette har statsadvokatene funnet at saken mot Arvid Birger Arntzen foreløpig burde utsettes. Saken er derfor bare fremmet mot Petter Andreas Harsem, Øyvor Hansson og Aleksander Lange.

Ved den siste tiltalebeslutning er således tiltalte nr. 1 Peter Andreas Harsem satt under tiltale ved Eidsivating lagmannsrett til fellelse etter

I. Prinsipalt: straffelovens § 247, jfr. § 248,

for mot bedre vitende i ord eller handling å ha opptrådt på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit

subsidiært: straffelovens § 247,

for i ord eller handling å ha opptrådt på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit

a) ved sin pamflett "Folkedommen over rettssvikerne" s. 27 å ha skrevet: "Når jeg nå påstår at dommere i landssviksaker i sine domspremisser framfører den rene usannhet, så vil vel også en slik generell påstand gå upåaktet hen. For at så ikke skal skje - vil jeg nevne at i en dom avsagt av, bl.a. lagdommer Thor Breien og dommer Østlid har disse herrer forgått seg som foran nevnt. Disse herrer mener jeg har brutt sin dommered - og i en rettsstat burde de fjernes fra sine embeter.",

b) ved sin pamflett "Folkedommen over rettssvikerne" s. 51 å ha skrevet følgende: "Den samme politifullmektig With tok en fabrikkeiers salongmøblement i sin besittelse og da With flyttet til Oslo tok han det med seg. With nektet lenge å levere møblene tilbake. Da fabrikkeieren skulle hente disse i Oslo, viste det seg at With hadde "lånt" halvparten av møblementet til sin sviger- mot hvor det måtte hentes. Senere har With nektet å betale leie av møblementet og erstatning for påført skade. Ja - slike eks-

empler kunne det nevnes hundrevis av over hele landet. Jeg har trukket dette ene eksempel fram, fordi det var en politifullmektig - en rettens håndhever - som hadde begått det som vel må betegnes for et tyveri - uten at han er trukket til ansvar herfor, til tross for at det ble anmeldt.",

c) ved sin pamflett "Folkedommen over rettssvikene" s. 52 å ha skrevet: "Noe av det verste ved disse provokatorhistorier er kanskje at folk er blitt straffet, fordi de er blitt narret til å hjelpe landssvikavdelingens provokatører. En provokator - har f.eks. utgitt seg for å være flyktning og er kommet for å be om hjelp. Politiet, som har satt det hele i scene, sørger så for å få den barmhjertige samaritan dømt. Dette er justismord.",

d) ved å ha innsendt til inntagelse i avisen "8. Mai" for 19/12 1949 nr. 25 en artikkel under titelen: "Somdalen hevder at L'Abée-Lund sto i forbindelse med det tyske sikkerhetspoliti", og i hvilken artikkel det bl.a. heter: "Sammen med pfm. Bleskestad skal han ha deltatt i forfølgelsen av 2 russiske flyktninger på Lillehammer", og til slutt heter det i artikkelen bl.a.: "Etter kapitulasjonen har jeg 3 ganger forklart meg angående en politifullmektig Bleskestad samt L'Abée-Lund. Jeg har gjengitt en uttalelse fra Willy Køstinger (Køstinger tilhørte sipo i Oslo IV N og ble høsten 1947 sendt til Tyskland) om at L'Abée-Lund og Bleskestad hadde forbindelse med sipo på Lillehammer. Køstinger uttalte nemlig, at Bleskestad og L'Abée-Lund en gang under krigen hadde henvendt seg til Krüger angående 2 russere, som hadde flyktet fra en eller annen leir. En av de 2 nevnte hadde ringt til Køstinger, mens den andre hadde reist i bil til sipos tilholdssted og hentet mannskap. Russerne ble forfulgt, og den ene ble visstnok skutt - mens den andre kom seg vekk.",

e) ved i sin pamflett "Folkedommen over rettssvikene" s. 19 å ha skrevet: "8. Mai" for den 19/12 1949 inneholder en ny graverende beskyldning mot L'Abée-Lund. Redaksjonen støtter seg til en rapport (dok. 35 B) fra Somdalen. Somdalen sier i denne at han har funnet det besynderlig at L'Abée-Lund ikke har gjort noe forsøk på å gjendrive hans beskyldninger om at politiinspektøren har vært med på å melde 2 russere, som var flyktet, til tyskerne.",

f) ved sin pamflett "Folkedommen over rettssvikene" s. 22 - 23 under sin omtale av "Bostyrernes disposisjoner" å ha skrevet: "Jeg sikter til de forføyninger, som ble truffet overfor den 80 år gamle generalkonsul Dietrich Hildisch. At oppgjøret har fremskyndet så vel Hildisch' som hans hustrus død er ikke for meget sagt. Den behandling som ble gitt denne gamle hedersmann, som hadde innlagt seg så store fortjenester av norsk industriliv, var av den art at hans siste leveår ble til et helvete. - Fru Hildisch hadde ikke vært medlem av NS. Fruens formue - som til dels var ervervet som særeie for 50 år siden - var helt ulovlig blitt beslaglagt av de norske oppgjørsmyndigheter og hun ble behandlet som et av de vanlige NS-ofre. Etter det som generalkonsul Hildisch og hans familie måtte gjennomgå, står hans bostyrer, h.r.advokat Gunnar Mellbye, i alle NS-folks øyne som en av de mest hensynsløse innen bostyrernes lite tiltalende gruppe.",

g) ved å ha skrevet en artikkel i "8. Mai" for 30/9 1949 nr. 18 under tittelen: "Generaldirektør Dietrich Hildisch", i hvilken artikkel det bl.a. heter: "Hildisch var en av de første, som hjemmestyrkene kastet seg over i maidagene 1945. Hans arrestasjon ble foretatt på en så brutal måte at det ikke er til å beskrive. Her skal kun nevnes at han ble trukket opp på en åpen lastebil - spyttet på i ansiktet og under langsom kjøring fikk mobben i gaten anledning til å håne og skjelle ham ut. Hildisch ble ført til Møllergt. 19 og der fikk han bl. a. 2 voldsomme spark i maven, som forårsaket at han fikk dobbeltsidig lyskebrokk.

I de første måneder etter frigjøringen ble det av de øverste myndigheter bestemt at kostregulativet for landssvikfangene skulle r e d u s e r e s - betydelig under det norske regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen. Denne reduksjon ble gjort så grundig og brutalt at det ble hungerterror. Maten kom ofte pakket i kasser, som hadde vært benyttet til revefor. Ethvert menneske må kunne forstå at det å sette en syk olding på en slik kost, som foran nevnt, var ensbetydende med å tilføye ham et ulivsår, som senere ikke kunne leges. Hildisch var en sværbygget, kraftig mann, som ved arrestasjonen veide over 100 kg. Da han etter 2 års fangenskap endelig ble løslatt, veide han ca.

52 kg. Denne kolossale avmagring gir et klart bilde av hva denne gamle syke mann må ha gjennomgått av lidelser i det for-eldede fengsel i Møllergt. 19.

Hertil kom så den sjelelige tortur han ble utsatt for. Hans villa på Drammensveien ble solgt og revet ned og det ble bygget nye hus på tomten. Hans verdifulle innbo ble delvis stjålet og solgt. Døden ble fremskyndet eller ennå direkte forårsaket av den barbariske behandling han legemlig og psykisk ble utsatt for av den norske rettsstat.

Hans såkalte bobestyrer nektet ham i lang tid penger til underhold. Han ble sågar nektet bidrag til kjøp av legemidler!",

II. straffelovens § 247,

for i ord eller handling å ha opptrådt på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller til å utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit, eller å ha medvirket hertil,

a) ved i sin bok "Utrolig, men sant" s. 195 å ha skrevet følgende:

"Tenk bare på hvorledes nedenstående lederartikkel i ukeavisen "Selbyggen" den 13/3-1942 må ha virket på leserne; den lød slik:

HVA VENTER DE PÅ

"Vi vil vente og se er det mange mennesker som sier i dag, når det er spørsmål om å ta stilling til vår FØRERS krav om å gå aktivt inn for det nye Norge.

Hva er det da vi vil vente på? Det er da sagt fra så tydelig som det kan gjøres at Norges fremtid er knyttet til Nasjonal Samling. Og hva er det da NS vil, som en del mennesker ikke kan slutte opp om ?

Det er uverdigg for nordmenn å vente med å ta standpunkt her. Nettopp nå har fedrelandet bruk for deg."

En bedre artikkel kunne neppe Goebbels ha skrevet for å fremme sitt mål. Men denne artikkel var som nevnt en lederartikkel og den ansvarlige redaktør var advokat P. A. Meland, Stjørdal. Etter frigjøringen er advokat Meland blitt statsadvokat og aktor i landssviksaker, og nå sitter han vel og dømmer passive N. S. medlemmer til straff, bøter og inndragning samt tap av stil-

ling og borgerlige rettigheter. Disse mennesker - som nu kalles for landsforredere - har kanskje advokat Meland ved sin artikkel forledet til å melde seg inn i N.S.",

b) ved i sin pamflett "Folkedommen over rettssvik-erne" s. 16 - 17 å ha skrevet:

"I samme bok ("Utrolig, men sant") anklaget jeg høyesterettsadvokat P. A. Meland i Stjørdal for å ha oppfordret leserne av avisen "Selbyggen" - som Meland eide og redigerte - til å melde seg inn i Nasjonal Samling. Ja, - han oppfordret endog leserne til å tegne bidrag til NS-formål. Sommeren 1949 oppfordret rådmann Kobbe i Trondheim advokat Meland å renvaske seg. Herr Meland svarte at jeg var anmeldt for injurier. Langt om lenge hørte jeg at saken skulle granskes; men etter at politiet hadde fått se mine beviser - og fått stadfæstet disse ved å lese "Selbyggen" på Universitetsbiblioteket - har jeg ikke hørt noe mer. Meland er blitt statsadvokat i Sør-Trøndelag etter først i flere år å ha fungert som statsadvokat i landssviksaker, og en må ha grunn til å tro at han i den egenskap har stått som anklager overfor kvinner og menn som i god tro hadde fulgt hans egen oppfordring til innmelding i NS. En av lederne for Norsk artikkeltjeneste under okkupasjonen er blitt avhørt av politiet. Man kan ikke huske at N. A. T. noensinne har sendt "Selbyggen" en slik artikkel som den Meland har inntatt i sin avis. Han har likeså opplyst til politiet at N. A. T. i 1942 ikke tvang noen til å ta inn de artikler som ble sendt ut til landets aviser. Hvis så var skjedd, må det jo være klart at denne samme artikkel ville ha stått i mange av landets aviser, men det har den ikke gjort etter hva en har kunnet bringe i erfaring.

Jeg gjentar med dette min tidligere beskyldning, idet jeg mener at enten må jeg settes under tiltale for injurier slik at forholdet kan bli rettslig belyst, eller også må Meland trekkes til ansvar for sin lederartikkel. Domstolene dømmer selv de mest passive NS-medlemmer som landsforredere. I samsvar hermed må vel også den dømmes som ivrer for medlemskap. I et hvert fall hevder lagmann Solem i sin kommentar til landssvikansordningen at oppfordring til medlemstegning hører til de "alvorligere" forbrytelser på området. Gjelder ikke landssvikloven også for statsadvokater ? ,

c) ved i sin bok "Utrolig, men sant" s. 246 - 247 under omtalen av forhørsdommernes virksomhet under landssvikopp-

"Jeg refererer et brev av 18/3-1946 fra en av våre kjente høyesterettsadvokater (advokat Aage Storm) til Oslo Forhørsrett (Landssvikavdelingen): "Jeg henstiller inntrengende til Forhørsretten å gjennomgå sakens dokumenter, før den tar standpunkt til politiets begjæring om fortsatt å holde ingeniør X (Winther) i fengslig forvaring. Forholdet er nemlig det at sakens dokumenter ikke ble gjennomgått før kjennelsen om fengslig forvaring ble avsagt på Ilebu 14. f. m., tross min protest og henstilling om å få gå gjennom siktelsens enkelte punkter og X's forklaring.

De eneste dokumenter dommeren leste før han på stedet avsa sin fengslingskjennelse var den FALSKE politirapport av 6. august 1941 og den forklaring X avga til politiet etter arrestasjonen den 6. januar (før han fikk vite hva han var arrestert for.)

.....

Når dommeren kunne avvise mitt ønske om å gå nærmere inn på saken med at han hadde så og så mange saker (visstnok 12 - 14 stk.) som skulle avgjøres på formiddagen, er det karakteristisk for hvor langt man i denne tid er kommet bort fra den justis som gjaldt i arrestasjoner tidligere: Som om dette skulle være grunn til å berøve en mann friheten for uker fremover.

.....

Det var nedstemmende for meg som gammel advokat å se for en utvikling vårt rettsliv nu har gjennomgått."

Det var dommer Ryen som administrerte dette møte. Hvordan kunne han slik forsømme sin plikt som dommer å granske en sak før han traff sin avgjørelse om fengsling? Hadde han rett til å nekte å høre hva den fengslede hadde å si til siktelsen?

Allerede i den gamle romertid het det: "Audiatur et altera pars", hvilket er utlagt: "Hør også på den annen part."

Jeg fester oppmerksomheten ved at han vesentlig innskrenket seg til å lese den falske politirapport av 6. august 1941.",

d) ved i sin bok "Utrolig, men sant" s. 249 å ha skrevet følgende:

"Eksempelvis siterer jeg et brev av 8. mai 1946 fra en høyesterettsadvokat i Oslo (advokat Aage Storm). Dette brev

ble sendt til Påtalemyndighet, Rikspolitisjef og Riksadvokat. Tviler noen biskop eller juridisk professor på riktigheten av det jeg opplyser, vil navnene og videre opplysninger straks bli gitt på henvendelse fra henholdsvis samvittighetens og rettens vøktene.

"Min klage gjelder etterforskingen mot Y ..
..... i Oslo som er siktet for angiveri, men nekter å være skyldig. (Siktede ble også frikjent senere på dette punkt. Forf. anm.) Av vedlagte bilag vil sees at politiet overfor ham har gjort bruk av:

TRUSLER, SKREMSLER OG SKJERPET FENGSEL,
fordi han ikke ville tilstå eller underskrive en etterforskers rapport.

(Siktede påsto at rapporten var falsk. Forf. anm.)
Noe slikt må ikke tales i vårt land. Vi skal ikke
ha noe/^{som}likner annen eller tredje grads forhør i Norge nå lenger etter 7. mai 1945."

Den politifullmektig i landssvikavdelingen som hadde med saken å gjøre, var Onsager. Etterforskerens navn var Dannevig. Høyesterettsadvokaten som skrev det ovenfor siterte brev, fikk trusler om injuriersøksmål fra politiet, men så vidt vites er dette ennå ikke fremmet.",

e) ved i sin bok "Utrolig, men sant" s. 227 å ha skrevet følgende:

"Da en N.S.fange på et av våre største fengsler sendte bud etter fengslets prest, møtte denne opp med revolveren rettet mot fangen og sa: "Jeg er presten, hva vil De meg?",

f) ved i sin bok "Utrolig, men sant" s. 208 under sin omtale av "Bostyrerne" å ha skrevet følgende:

"Selv herrer som direktør Helge Gleditsch (Ilebu) og byråsjef Nygaard har ikke skammet seg for å kjøpe en N.S.fanges innbo og løsøre underhånden av en bobestyrer (i juli 1945), til tross for at N.S.mannen hverken hadde fått bot eller inndragning",

III. straffelovens § 130,

for mot bedre vitende offentlig å ha tillagt noen av statsmaktene eller en annen offentlig myndighet handlinger som de ikke har foretatt eller å ha gitt en villedende fremstilling av de omstendigheter, hvorunder eller den måte hvorpå de har handlet

eller for å ha fremført de uriktige påstander av grov uaktsomhet i hensikt å skade vedkommende myndighet i det alminnelige omdømme,

a) ved å ha forholdt seg som i tiltalens I c) nevnt,

b) ved å ha forholdt seg som i tiltalens I g) nevnt,

Tiltalte nr. 2 Øyvor Hansson er ved den siste tiltalebeslutning satt under tiltale ved Eidsivating lagmannsrett til fellelse etter

IV. prinsipalt: straffelovens § 247, jfr. § 248,

subsidiært: straffelovens § 247,

som beskrevet under tiltalens I,

ved å ha skrevet en artikkel i "8. Mai" for 30. september 1949 nr. 18 under tittelen "På Lille-Oust", hvor det bl.a. heter om Dietrich Hildisch: "mishandlet på legeme og sjel, - bestjålet for alt inntil sin personlige garderobe, - beløyet og forhånet, - " og videre om arrestasjonen av Hildisch: "Villdyr som driver den 78-årige "grand seigneur" bort fra sin hustru, "gode nordmenn" som bokstavelig talt trekker ham etter hårene opp på et lastebilplan, mens hans elskede, gamle hustru blir liggende bevistløs på marken uten å bli tatt hånd om!" - Og videre: "Han fortalte meg videre om det vakre hjemmet sitt på Drammensveien, som ble plyndret og jevnet med jorden, om sin tyskfødte hustru som ble ranet for alt (hun var ikke medlem av N.S. og hadde sær-eie)" og endelig: "om sin eneste sønn som omkom etter en 8 timers appell på Ilebu og hvis lik ble puttet i en sekk," - ,

V. straffelovens § 130,

som beskrevet nærmere under tiltalens III,

ved å ha forholdt seg som nærmere beskrevet under tiltalens IV,

Endelig er tiltalte nr. 3 Aleksander Lange ved den siste tiltalebeslutning satt under tiltale ved Eidsivating lagmannsrett til fellelse etter

VII. prinsipalt: straffelovens § 247, jfr. § 248,

subsidiært: straffelovens § 247,

som beskrevet under tiltalens I,

a) ved under pseudonymet "Potemkin" å ha skrevet eller medvirket til avfattelsen av en artikkel med tittelen "Av generalkonsul Hildisch' saga I" som han innsendte til "8.Mai", hvor den ble inntatt i nr. 7 for mandag 20. februar 1950 og hvor det bl.a. heter under omtale av Erstatningsdirektoratet og tilsynsmannen: "Han satt i 2 år på enecelle. Hans hjem, Drammensveien 61 var, mens han satt i fengsel og uten at hans sak var blitt reist ved domstol, enn si avgjort og uten hans eller hans families samtykke - revet ned med tjenerbolig og garasje.

..... Skyldtes den i en såkalt rettsstat eksemPELLØSE nedrivning av en fengslet og komplett vergeløs gammel manns hus at man ville skjule at det på forhånd var tomt - ja plyndret for sine kunstgjenstander og innbo? Ja, det er grunn til å anta det. Etterpå oppfører man ved et "konsortium" på tomten 3 5-etasjes aksjegårder med store underjordiske garasjer - alt dette skal Erstatningsdirektoratet og Hildisch-boernes såkalte tilsynsmann, h.r.advokat Gunnar Mellbye, hans fullmektig, o.r.-sakfører Nergaard og flere andre, i detalj bli konfrontert med i denne fremstilling,

b) ved å ha skrevet en artikkel om generalkonsul Hildisch som han i slutten av februar 1950 sendte til redaktøren av "8. Mai", Nils Vikdal, for at den skulle inntas der og hvor det bl.a. heter: "Tilsynsmannen i Hildisch-boene, advokat Gunnar Mellbye v/o.r.sakfører Olaf Nergaard leiet A/S Premier-Is bort til sin onkel, direktør Sverre Nergaard i Banan-Mathiesen, Den fra høyeste hold utstedte parole var jo at alle antatte "landssvikere" var konkurs og så godt som levende døde. Eiendomsretten gjaldt ikke for dem og så sikker var den retts- og nasjonalbevisste "beau monde" at gammel god norsk lov og rett ikke gjaldt for Hildisch-familien at man med assistanse av bobestyrer Gunnar Mellbye og Erstatningsdirektoratet begynte å disponere Drammensveien 61, som om eieren ikke eksisterte.

Salget ble foretatt uten noe som helst samtykke av eieren, uten at generalkonsul Hildisch var dømt, hva han aldri ble, uten off. tvangsauksjon, uten kunngjøring. Inntil annet blir opplyst står tilsynsmannen i Hildisch-boene, h.r.advokat Gunnar Mellbye, Tollbodgt. 32 som ensansvarlig sammen med Erstatningsdirektoratet, for dette i Norge eksemPELLØSE slag mot gammel rettsskikk. En slik opptreden hadde selvsagt ikke vært mulig, hvis ikke pressen i agitatorisk øyemed systematisk hadde fordreiet kjennsgjerninger og hisset til hat mot de vergeløse. Fra

å prester en udåd i det dunkle ved salget av 61 gikk man ved nedrivningen av huset m. v. i oktober - november 1946 over i åpen aksjon. A rive ned et hus under disse omstendigheter er en utilbørlighet uten sidestykke. Forøverne vil bli husket meget lenge i Norges uretts historie.

Er det ikke nå på tide at det offentlige setter seg i sving for å granske denne graverende sak for å bringe på det rene, hvilket rettsgrunnlag advokat Mellbye og Erstatningsdirektoratet mener å stå på? Istedenfor å granske, arrestere og sjikanere de menn og den avis som bringer disse selsomme fakta til offentlighetens kunnskap, bør man nå på kriminalteknisk basis etterforske de menn og institusjoner, som har ført an i tilintetgjørelsen av Dietrich Hildisch', hans hustrus og hans arvingers eksistens og formue.",

c) ved under pseudonymet "Potemkin" å ha skrevet en artikkel med titelen "Av generalkonsul Hildisch' saga III" som han innsendte til "S. Mai", hvor den ble inntatt i nr. 19 for onsdag 24/5 1950 og hvor det bl.a. heter i overskriften: "Hildisch' herskapelige eiendom, Drammensveien 61, solgt og revet uten hans samtykke. Inntil annet blir opplyst, står tilsyns mannen i Hildisch-boene som eneansvarlig. Å rive ned et hus under slike omstendigheter er en uhyrlighet uten like," og hvor det under omtalen av Erstatningsdirektoratet og tilsyns mannen, h.r.-advokat Gunnar Mellbye bl.a. heter: "Tilsyns mannen i Hildisch-boene, h.r.advokat Gunnar Mellbyes fullmektig, o.r.sakfører Olaf Nergaard leiet angivelig A/S Premier-Is bort til sin onkel Sverre Nergaard i Banan-Mathiesen.

Den fra høyeste hold-utstedte parole var at alle antatte landssvikere var konkurs. Eiendomsretten gjaldt åpenbart ikke for dem og så sikker var den retts- og nasjonalbevisste "beau monde" i Oslo på at gammel norsk lov og rett ikke gjaldt for Hildisch-familien at man med assistanse av bobestyrer Gunnar Mellbye og Erstatningsdirektoratet begynte å disponere Drammensveien 61, som om eieren ikke eksisterte. Det grøvste var jo i god tid ordnet bak kullissene. Den 14. mai 1946 anmeldte o.r.sakfører Erling Simensen på vegne av "Drammensveien 61" dette skjønne selskap til Handelsregistret. Formålet var "innkjøp, bebyggelse, drift og eventuelt salg" av Drammensveien 61 og Gabelsgt. 12, Oslo. Aksjekapitalen er på kr. 12.000.-, fullt

innbetalt og lydende på navn. (Og hvilke navn ?)

Salget ble foretatt uten noe som helst samtykke av den fengslede eieren, uten at generalkonsul Hildisch var dømt, hva han aldri ble, uten off. tvangsauksjon, uten kunngjøring. Inntil annet blir opplyst, står tilsynsmannen i Hildisch-saken, h.r.advokat Gunnar Mellbye, Tollbodgt. 32, Oslo som eneansvarlig sammen med Erstatningsdirektoratet, for dette i forger eksemPELLøse slag mot gammel rettsskikk. En slik opptreden hadde selvsagt ikke vært mulig, hvis ikke pressen i agitatorisk øyemed systematisk hadde fordreiet kjennsgjæringer og hisset til hat mot de vergeløse.

Fra å prestere en uddåd i det dunkle ved salget av 61 gikk man ved nedrivningen av huset m. v. i oktober - november 1946 over i åpen aksjon. Å rive ned et hus under disse omstendigheter er en utilbørlichkeit uten sidestykke.

Er det ikke nå på tide at det offentlige setter seg i sving for å granske denne graverende sak for å bringe på det rene hvilket rettsgrunnlag herr Mellbye og Erstatningsdirektoratet mener å stå på ? Istedenfor å granske, arrestere og sjikanere de menn og den avis som bringer disse selsomme fakta til offentlighetens kunnskap, bør man nå på kriminalteknisk basis etterforske de menn og de institusjoner, som har ført an i tilintetgjørelsen av Dietrich Hildisch, hans hustrus og hans arvingers eksistens og formue.

Det forhold at man kan rive en fengslet, udømt, syk, gammel manns hustrus hus ned upåtalet - etter at man har tømt det for kunstskatter og innbo - et slikt forhold truer hele vår rettsorden. Hvis det da i det hele tatt er noe igjen av den ? Det er ikke denne avis og de menn som bringer dette forhold frem, som truer rettsordenen her i land et. Tvert imot !",

I en tilføyelse til tiltalebeslutningen er nevnt at det vil bli nedlagt påstand såvel på straff som på mortifikasjon av samtlige de beskyldninger som er nevnt ovenfor og som går inn under strl. § 247, jfr. § 248 eller strl. § 247, at det vil bli nedlagt påstand på erstatning og oppreisning til de fornærmede,

på inndragning av Harsems bøker "Utrolig, men sant" og "Folkedommen over rettssvikerne" og påstand på at de tiltalte skal tilpliktes å betale de fornærmede et beløp til bestridelse av omkostningene ved kunngjøring i en eller flere offentlige tidender enten av domsslutningen alene eller av denne i forbindelse med domsgrunnene.

Tiltalte nr. 1 Peter Andreas Harsem er født 10/10 1884 i Arendal. Han er enkemann og har sju voksne barn som forsørger seg selv. Han er forretningsmann av yrke og bor i Sørkedalsveien 93, Oslo. Han har opplyst at han for tiden er insolvent. Han antas ikke å ha hatt noen inntekt av betydning det siste år. Han er ved Eidsivating lagmannsretts dom av 17/9 1949 for forbrytelse mot strl. § 86 sammenholdt med § 62 og landssvikl. § 60 dømt til tvangsarbeid i 3 år og 6 måneder, samt rettighetstap etter landssvikl. § 10 nr. 1. Han soner for tiden denne dom. Han har sittet i varetekt fra 20/2 - 28/2 1950 i anledning av nærværende sak.

Tiltalte nr. 2 Øyvør Hansson er født 3/3-1893 i Oslo. Hun har vært gift med nåværende generalmajor Halvor Hansson, men er skilt fra ham ved dom. Hun opplyser at dommen er påanket. Hun har fem voksne barn i sitt ekteskap. Mannen underholder den yngste av disse. Hun er uten formue og uten inntekt og oppebærer uførhetspensjon. Hun bor for tiden på Grorud ved Oslo. Hun er ved Oslo byretts dom av 30/9 1949 for forbrytelse mot strl. § 86 samt § 86 sammenholdt med § 49 og § 62 dømt til fengsel i 3 år og 1 måned samt til rettighetstap etter landssvikloven. I dommen er gitt fradrag for utholdt varetektsfengsel med 571 dager. Resten av straffen er ikke sonet.

Tiltalte nr. 3 Aleksander Lange er født 12/8-1901 i Lillesand. Han er gift og forsørger hustru og to mindreårige

barn. Han er jurist av yrke, men arbeider for tiden som journalist. Han bor i Ullevålsveien 102 A, Oslo. Han er ufor-
muende og har oppgitt sin inntekt siste år til ca. kr. 2.500.-
Han er ved Trondheim byretts dom av 9/3-1948 for forbrytelse
mot strl. § 86, jfr. § 62 dømt til tvangsarbeid i 3 år og 6
måneder samt rettighetstap etter landssvikloven. I frihetsstraf-
fen fragår 914 dager for utholdt varetekt. I henhold til § 2 i
l.nr. 11 av 9/7- 1948 er han løslatt på prøve uten insetting til
soning.

Under hovedforhandlingen har statsadvokaten med hjem-
mel i strprsl. § 291 foretatt følgende rettelser i tiltalebeslut-
ningen.

1. I tiltalebeslutningens I b utgår setningen: " Ja -
slike eksempler kunne det nevnes hundrevis av
over hele landet. "
2. I tiltalens I d endres den faktiske beskrivelse
slik at den begynner med følgende setning: "ved
antagelig i april måned i 1949 å ha sendt til
den daværende redaktør av "8. Mai", Nils Vikdal,
Kristiansund N. en rapport fra Somdalen med bl.a.
følgende innhold:"
3. Under tiltalens post I d utgår følgende setning
som står i parantes: " Køstinger tilhørte sipo i
Oslo IV N og ble høsten 1947 sendt til Tyskland."
4. I tiltalebeslutningens post I g rettes ordet
"hungerterror" til "hungertortur".
5. Under tiltalens post II c gjøres følgende endring:
Setningen som begynner med "Jeg referer et "
rettes til " vil jeg referere et "

6. Under tiltalens II f gjøres følgende endring:
Setningen som begynner med: "Selv herrer som ... "
skal begynne slik: " selv herrer som, ."
7. I tiltalens post VII c rettes ordet "udåd" til
"dåd."
8. Under tiltalens VII c utgår ordet "disse" i den
setning som begynner slik: "Istedenfor å granske,
arrestere og " .

Hverken de tiltalte eller forsvarerne har hatt noe
å bemerke til de foretatte rettelser.

Statsadvokaten har under hovedforhandlingen frafalt
saken etter tiltalens post VII b i medhold av strprsl. § 85, 1
ledd nr. 2. Dessuten har han under hovedforhandlingen frafalt
følgende poster på grunn av bevisets stilling (jfr. strprsl. §86
2. ledd):

1. For tiltalte nr. 1 Harsems vedkommende frafalles
den prinsipale tiltale etter strl. § 248 for
postene I f og g. Videre frafalles helt tiltalens
post I d for så vidt angår beskyldningen mot
politifullmektig Bleskestad og endelig frafalles
tiltalens post II e helt.
2. For tiltalte nr. 2 Øyvor Hansson frafalles den
prinsipale tiltale etter strl. § 248. Se til-
talens post IV.
3. For tiltalte nr. 3 Aleksander Lange frafalles
den prinsipale tiltale etter strl. § 248 for så
vidt angår tiltalens poster VII a og c.

Samtlige frafallelser er foretatt med Riksadvokatens
samtykke.

På grunn av sakens store omfang har retten - med samtykke av de tiltalte, forsvarerne og statsadvokaten - foretatt en oppdeling av saken med hjemmel i strprsl. § 315, således at forhandlingene og lagrettens påkjennelse foregikk i tre atskilte avsnitt. Først ble behandlet de forhold som omhandles i tiltalens poster I a, b, c, d og e, II a og b samt III a. Derneft ble behandlet de forhold som er omhandlet i tiltalens poster II c, d, e og f. I siste omgang ble så behandlet de forhold som omhandles i tiltalens poster I f og g, III b, IV, V samt VII a og c.

De tiltalte har ikke erkjent seg skyldig etter tiltalen. Tiltalte nr. 1 Harsem har under hovedforhandlingen frafalt følgende uttalelse som er inntatt i tiltalens post I a: "Disse herrer mener jeg har bruddt sin dommered - og i en rettsstat burde de fjernes fra sine embeter." Tiltalte nr. 2 Øyvor Hansson har under hovedforhandlingen beriktiget følgende uttalelse som er inntatt i "8. Mai" for 30. september 1949 nr. 18 og gjengitt i tiltalens post IV: " mens han elskede, gamle hustru blir liggende bevisstløs på marken uten å bli tatt hånd om !". Istedet for "på marken" mener hun at det vil være riktig å si "på gulvet i soveværelset". Tiltalte nr. 3 Aleksander Lange har under hovedforhandlingen uttalt at han ikke lenger fastholder følgende setning av den artikkel som er delvis gjengitt i tiltalens post VII a: "Han satt i 2 år på enecelle". Endelig har Lange opplyst under hovedforhandlingen at det er en misforståelse fra hans side når han i den artikkel som er gjengitt i tiltalens post VII c har skrevet: "Tilsynsmannen i Hil-dischboene, h.r.advokat Gunnar Mellbyes fullmektig, o.r.sakfører Ola f Nergaard leiet angivelig A/S Premier-Is bort til sin onkel Sverre Nergaard i Banan-Mathiesen." Istedet for "onkel" skulle

det her ha stått "filleonkel".

Etter dette er det for Harsems vedkommende forelagt lagretten spørsmål om han er skyldig prinsipalt etter strl. § 248, subsidiært etter strl. § 247 for de forhold som er nevnt i tiltalens poster I a, b, c, d og e. Videre er det forelagt lagretten spørsmål om han er skyldig etter strl. § 247 for de forhold som er nevnt i tiltalens poster I f og g, II a, b, c, d og f. Endelig er det forelagt lagretten spørsmål om tiltalte er skyldig etter strl. § 130 ved å ha forholdt seg som nevnt i tiltalens poster I c og g. Spørsmålet i samsvar med tiltalens post I d gjelder bare i forhold til politiinspektør L' Abde-Lund.

For Øyvor Hanssons vedkommende er det forelagt lagretten spørsmål om hun er skyldig etter strl. § 247 og etter § 130 for å ha forholdt seg som anført under tiltalens poster IV. og V.

For Aleksander Lange er det forelagt lagretten spørsmål om han er skyldig etter strl. § 247 for å ha forholdt seg som nevnt i tiltalens post VII a og c.

Det forhold som er omhandlet i tiltalens post I g ble gjort til gjenstand for i alt 4 spørsmål (spørsmål 22 - 25). Det forhold som er nevnt i IV ble gjort til gjenstand for 3 spørsmål (nr. 30 - 32). Av den grunn ble også de korresponderende spørsmål etter strl. § 130 i samsvar hermed spaltet opp i 4 spørsmål for så vidt angår tiltalens post III jfr. post Ig - spørsmål 26 - 29 - og i 3 spørsmål for så vidt angår tiltalens post V jfr. post IV - spørsmål 33 - 35. Dette ble gjort av praktiske grunner, da retten fant at de nevnte tiltaleposter inneholdt flere selvstendige beskyldninger. Etterat lagretten

- 18 -

hadde trukket seg tilbake for å drøfte de spørsmål som var forelagt den i siste omgang, kom den igjen og anmodet om i medhold av strprsl. § 350 å få en ytterligere oppdeling for det forhold som er omhandlet i tiltalens post I g. Som følge herav beslutter retten at spørsmål 24 og det tilsvarende spørsmål 28 skulle utgå og erstattes med nye spørsmål henholdsvis nr. 24 a, 24 b og 24 c samt nr. 28 a, 28 b og 28 c. De tiltalte samt forsvarerne og statsadvokaten har hatt adgang til å uttale seg om de foretatte oppdelinger av spørsmålene etter tiltalepostene I g, III b, IV og V. Ingen av dem har hatt noe å innvende mot at dette ble gjort.

Lagretten har med mere enn 6 stemmer funnet tiltalte nr. 1 Harsem skyldig etter den prinsipale tiltale - ærekrenkelse mot bedre vitende - for det forhold som er inntatt i tiltalens post I a. Derimot har den ikke funnet ham skyldig i ærekrenkelse mot bedre vitende for de forhold som er omhandlet i tiltalens poster I b, c, d (for så vidt angår politiinspektør L'Abée-Lund) og e: For postene I b, c, d (for L'Abée-Lund) og er han med mere enn 6 stemmer funnet skyldig i ærekrenkelse etter strl. § 247. Lagretten har ikke funnet ham skyldig etter tiltalens post I f. For så vidt angår tiltalens post I g er han funnet skyldig med mere enn 6 stemmer i ærekrenkelser etter strl. § 247 for i en artikkel i "8. Mai" for 30/9-1949 nr. 18 under titelen "General-direktør Dietrich Hildisch" bl.a. å ha anført: "Hildisch ble ført til Møllergt. 19 og der fikk han bl. a. 2 voldsomme spark i maven, som forårsaket at han fikk dobbeltsidig lyskebrokk Ethvert menneske må kunne forstå at det å sette en syk olding på en slik kost, som foran nevnt, var ensbetydende med å tilføye ham et ulivsår, som senere ikke kunne leges. Hildisch var en svær-

bygget, kraftig mann, som ved arrestasjonen veide over 100 kg. Da han etter 2 års fangenskap endelig ble løslatt, veide han ca. 52 kg. Denne kolossale avmagring gir et klart bilde av hva denne gamle syke mann må ha gjennomgått av lidelser i det forældede fengsel i Møllergt. 19.

Hertil kom så den sjelelige tortur han ble utsatt for. Hans villa på Drammensveien ble solgt og revet ned og det ble bygget nye hus på tomten. Hans verdifulle innbo ble delvis stjålet og solgt, Døden ble fremskyndet eller endog direkte forårsaket av den barbariske behandling han legemlig og psykisk ble utsatt for av den norske rettsstat. Hans såkalte bobestyrer nektet ham i lang tid penger til underhold. Han ble sågar nektet bidrag til kjøp av legemidler." Se spørsmål nr. 23, 24 c og 25.

For de øvrige uttalelser som omhandles i tiltalens post I g har lagretten ikke funnet ham skyldig, jfr. spørsmål 22, 24 a og b.

Videre har lagretten med mere enn 6 stemmer funnet Harsem skyldig i ærekrenkelser etter strl. § 247 for de uttalelser som er gjengitt i tiltalens poster II a, b, c, d og f.

Endelig har lagretten ikke funnet Harsem skyldig i forbrytelse mot strl. § 130.

Lagretten har med mere enn 6 stemmer funnet at tiltalte nr. 2 Øyvør Hansson er skyldig i ærekrenkelser etter strl. § 247 for i en artikkel i "8. Mai" for 30/9-1949 nr. 18 under titelen "På Lillo-Oust" bl.a. å ha skrevet om Dietrich Hildisch: " mishandlet på legeme og sjel, - bestjålet for alt inn- til sin personlige garderobe, - beløyet og forhånet - " og videre om arrestasjonen av Hildisch: "Villdyr som driver den 78-årige "grandseigneur" bort fra sin hustru, "gode nordmenn"

- 20 -

som bokstavelig talt trekker ham etter hårene opp på et lastebilplan, mens hans elskede, gamle hustru blir liggende bevistløst på marken uten å bli tatt hånd om !

..... om sin eneste sønn som omkom etter en 8 timers appell på Ilebu og hvis lik ble puttet i en sekk,

Derimot er hun ikke funnet skyldig i ærekrenkelser etter strl. § 247 for i den samme artikkel bl.a. å ha uttalt: "Han fortalte meg videre om det ~~vakkre~~ hjemmet sitt på Drammensveien, som ble plyndret og jevnet med jorden, om sin tyskfødte hustru som ble ranet for alt (hun var ikke medlem av N.S. og hadde særeie)". Hun er heller ikke funnet skyldig etter de korresponderende spørsmål i henhold til strl. § 130.

Endelig har lagretten med mere enn 6 stemmer funnet tiltalte nr. 3 Aleksander Lange skyldig i ærekrenkelser etter strl. § 247 i samsvar med tiltalens poster VII a og c.

Retten legger samtlige kjennelser til grunn for dommen. For de tiltaleposter som statsadvokaten har frafalt under hovedforhandlingen på grunn av bevisets stilling, vil frifinnelsesdom bli avsagt etter strprsl. § 86, 2. ledd. Da frafallelsen av tiltalens post VII b hverken er foretatt på grunn av bevisets stilling eller fordi straff ikke kan anvendes på forholdet, må saken for denne post bli å heve.

Etter dette blir tiltalte nr. 1 Harsem å frifinne for følgende poster:

1. For beskyldningen mot politifullmektig Bleskestad i tiltalens post I d.
2. For tiltalens post I f.
3. For tiltalens post I g. for så vidt angår avsnittet: " Hildisch var en av de første, som hjemmestyrkene kastet seg over i maidagene 1945.

- 21 -

Hans arrestasjon ble foretatt på en så brutal måte at det ikke er til å beskrive. Her skal kun nevnes at han ble trukket opp på en åpen lastebil - spyttet på i ansiktet og under langsom kjøring fikk mobben i gaten anledning til å håne og skjelle ham ut. ".

og for avsnittet: " I de første måneder etter frigjøringen ble det av de øverste myndigheter bestemt at kostregulativet for landssvikfangene skulle r e d u s e r e s -- betydelig under det norske regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen. Denne reduksjon ble gjort så grundig og brutalt at det ble hungertortur Maten kom ofte pakket i kasser, som hadde vært benyttet til revefor "

4. For tiltalens post II e.

5. Han frifinnes for forbrytelse mot strl. § 248 for så vidt angår tiltalens poster I b, c, d, e, og g

6. Han frifinnes for tiltalen etter strl. § 130.

Han blir således å dømme for ett tilfelle av forbrytelse mot strl. § 248 og for en rekke forbrytelser mot strl. § 247.

Tiltalte nr. 2 Øyvor Hansson blir å frifinne for den foran siterte uttalelse fra hennes artikkel i "8. Mai" for 30/9-1949 nr. 18 som lagretten ikke har funnet henne skyldig i. Hun blir videre å frifinne for den prinsipale tiltale etter strl. § 248 og tiltalen etter strl. § 130. Hun blir således å dømme for to tilfeller av ærekrenkelse etter strl. § 247.

Tiltalte hr. 3 Aleksander Lange blir å dømme for to tilfeller av ærekrenkelse etter strl. § 247. Han blir å frifinne for den prinsipale tiltale etter strl. § 248.

- - - -

Statsadvokaten har i samsvar med begjæring fra de fornærmede nedlagt påstand på mortifikasjon av samtlige de uttalelser som omfattes av tiltalebeslutningen bortsett fra følgende setning som er inntatt i Harsems artikkel i "8. Mai" for 30/9-1949 nr. 18 under titelen "Generaldirektør Dietrich Hildisch" og som er gjengitt i tiltalens post I g: "Maten kom ofte pakket i kasser, som hadde vært benyttet til revefor."

I henhold til strprsl. § 443, 2. ledd er det forelagt lagretten spørsmål for Harsems vedkommende om han har fremsatt de beskyldninger mot politifullmektig Bleskestad som er gjengitt i tiltalens post I d, mot pastor Traaen som er gjengitt i tiltalens post II e, de beskyldninger som er gjengitt i tiltalens post I f samt de beskyldninger som er gjengitt i tiltalens post I g og som han er frifunnet for - bortsett fra den forannevnte setning som statsadvokaten ikke begjærte mortifisert. Lagretten har med mere enn halvdelen av stemmene besvart disse spørsmål bekreftende. Derimot har lagretten svart benektende på spørsmål om der er ført bevis for sannheten av disse beskyldningene.

Videre er det forelagt lagretten spørsmål for Øyvor Hanssons vedkommende om hun har fremsatt den beskyldning som er inntatt i tiltalens post IV og som hun er frifunnet for, jfr. foran. Lagretten har med mere enn halvdelen av stemmene besvart dette spørsmål bekreftende. Derimot har den svart benektende på spørsmål om der er ført bevis for sannheten av denne be-

skyldning.

Det bemerkes at retten før disse spørsmål ble forelagt lagretten, har avsagt enstemmig beslutning for at de uttalelser spørsmålene omhandler, måtte ansees som beskyldninger, da de objektivt sett var egnet til å skade andres gode navn og rykte eller til å utsette dem for hat, ringeakt eller tap av den for deres stilling eller næring fornødne tillit.

Retten legger også disse kjennelser av lagretten til grunn for dommen. De uttalelser det her gjelder, vil derfor bli erklært døde og maktesløse. For de uttalelsers vedkommende hvor de tiltalte er funnet skyldige, finner retten likeledes at bevis for beskyldningenes sannhet ikke er ført, skjønt det for de tiltalte har vært adgang til å føre sannhetsbevis også i disse tilfelle. I henhold til strl. § 253 vil derfor også disse beskyldninger bli erklært for døde og maktesløse. Statsadvokatens påstand om mortifikasjon blir således tatt til følge i sin helhet.

- - - -

Ved straffutmålingen er for tiltalte nr. 1 Harsems vedkommende i skjærpende retning lagt vekt på at han er funnet skyldig i ærekrenkelser i en rekke forskjellige tilfeller. Særlig tungt mot ham veier den ærekrenkelse som er gjengitt i tiltalens post I a. Han er her funnet skyldig i mot bedre vitende grovt å ha injuriert de dommere som behandlet landssviksaken mot ham. To av dem er navngitt. Tiltalte opplyste ikke at det var hans egen sak det gjaldt, og etter sammenhengen må leseren tro at det dreiet seg om en rettsavgjørelse som tiltalte ikke hadde noen personlig interesse i. Ærekrenkelsen er fremsatt før hans anke over dommen var behandlet i Høyesterett. Han har ikke tilbakekalt uttalelsen eller gjort noe annet forsøk på å begrense skadevirkningene av in-

jurien, selv ikke etter at anken var forkastet og hans begjæring om gjenopptakelse av saken var retts-kraftig avslått. Den del-vise tilbakekallelse han har gitt under hovedforhandlingen i nær-værende sak, kom på et så sent tidspunkt at den ikke i nevneverdig grad kan komme tiltalte tilgode i formildende retning.

Av sammenhegen går det frem at denne ærekrenkelse er et ledd i tiltaltes angrep på landssvikoppgjøret i sin alminnelighet. Det er tydelig at tiltalte har arbeidet planmessig for å bringe dette i miskreditt. Han har hensynsløst og hemningsløst fremsatt ugrunnete beskyldninger mot personer som har vært engasjert i dette oppgjør. Han har herunder utsatt dem for hat og ringeakt. Dette skader ikke bare de enkelte personer som rammes av beskyldningene, men vanskeliggjør også samfunnets bestrebelser for å utjevne den kløft innen befolkningen som landssvikoppgjøret har skapt. Dette må Harsem ha vært klar over.

Det må i denne forbindelse også ansees som en skjerpande omstendighet at tiltalte har arbeidet så iherdig for at disse hans straffbare angrep på landssvikoppgjøret skulle få en så vid utbredelse. Han har således ikke bare nøyet seg med å sende ut de trykte skrifter hvori beskyldningene er inntatt, i et stort antall eksemplarer, men har også personlig sørget for at disse skrifter ble tilstillet en rekke myndigheter og fremstående menn. Endelig er i skjerpande retning tatt hensyn til at tiltalte iallfall i en flerhet av tilfellene har tilsidesatt de mest elementære krav til aktsomhet.

På den annen side bør det komme ham tilgode at han tildels har slått ned på forhold som nok i og for seg kunne berettigede til saklig kritikk. Retten sikter for så vidt særlig til de enkeltstående tilfeller av overgrep overfor landssvikfanger i den første hektiske tid etter frigjøringen som det nærmere er

gjort for i St.meld. nr. 64. for 1950. Men retten vil presisere at han i sine angrep dels er kommet med helt grunnløse beskyldninger og dels har overdrevet i en slik grad at det gir et fulls tendig misvisende bilde av det som virkelig er foregått.

Det bør også ved utmålingen av straffen tas i betraktning at han er en eldre, sykelig mann.

Enkelte av ærekrenkelsene er fremsatt i boken "Utrolig, men sant", som utkom høsten 1948 - altså før hans landssvikdom -, mens andre er inntatt i "Folkedommen over rettsvikterne", som kom ut etter dommen - i begynnelsen av 1950. Da dommen i nærværende sak således delvis blir en etterskuddsdom, må denne omstendighet føre til en skjønsmessig nedsettelse av den samlede straff.

Etter en helhetsvurdering av saken har retten funnet å kunne bli stående ved at den samlede tilleggsstraff etter reglene i strl. § 64 jfr. § 62 kan settes til fengsel i 1 år. Heri fragår 9 dager for utholdt varetekt. Det følger av strl. § 30 nr. 2 at han for 10 år vil miste de retter som er nevnt i strl. § 29 nr. 2.

For tiltalte nr. 2 fru Øyvor Hansson er i skjerpende retning tatt hensyn til at hun har brukt ganske særlig krasse og hatske uttrykk. De injurier hun har fremsatt er derfor særlig egnet til å utsette dem de rammer for hat. I formildende retning er tatt hensyn til at hennes artikkel ble skrevet umiddelbart etter at hun hadde fått beskjed om Hildisch's død, en beskjed som gjorde et meget sterkt inntrykk på henne, og at hun selv på den tid var i en sterkt opprevet sinnstilstand. Det er også lagt vekt på at Hildisch og frue var hennes gamle venner, og at hun øyensynlig har stolt blindt på hva disse tidligere hadde fortalt henne om det de hadde gjennomgått.

Retten finner på grunnlag herav å kunne fastsette en felles straff for henne i samsvar med strl. § 62 til fengsel i 30 dager.

For tiltalte nr. 3 Aleksander Lange er i skjerpende retning lagt vekt på at injuriene mot h.r.advokat Mellbye og hans fullmektig h.r.advokat Nergaard er av en meget alvorlig art. De inneholder beskyldninger om at disse advokater under sin behandling av Hildischboene i forståelse med Erstatningsdirektoratet har gjort seg skyldig i uhederlighet og korrupsjon. Dette er beskyldninger som - hvis de blir trodd - må virke ødeleggende for en advokats omdømme og dermed også for hans forretning. Den artikkel som er omhandlet i tiltalens post VII c er skrevet etter at tiltalte var blitt kjent med at en tidligere artikkel av omtrent samme innhold som han hadde skrevet, var blitt beslaglagt av politiet hos den ene av redaktørene av "8. Mai", Nils Vikdal. Dette burde i et hvert fall virket som en kraftig advarsel for tiltalte og burde avholdt ham fra på ny å skrive praktisk talt det samme. Endelig er tatt hensyn til at han både er jurist og journalist. Som følge d'herav må der kunne stilles særlige krav til hans aktsomhetsplikt.

Han har selv erkjent at han skrev "litt i overkant", fordi det var hans mening med artikkelen å fremtvinge en offentlig redegjørelse fra advokat Mellbye. Retten legger denne forklaring til grunn ved bedømmelsen av hans forhold. Han har øyensynlig trodd at der under behandlingen av Hildisch-boene var gått frem på en hensynsløs og lovstridig måte, og han har ment at det derfor var i almenhetens interesse å få forholdet klarlagt. Retten har også i formildende retning tatt hensyn til at han - etter hva han selv har forklart - var blitt anmodet av

- 27 -

Hildisch om å ta opp disse spørsmål til kommende granskning. Retten kan i det hele ikke se bort fra at hans handlemåte synes å være motivert av en feilsporet idealisme.

Retten finner etter dette at den samlede straff i henhold til strl. § 62 passende kan settes til fengsel i 90 dager.

Det er etter rettens mening særlig grunn til å anta at straffens fullbyrdelse ikke er nødvendig for å avholde de tiltalte nr. 2 og 3 fra å begå nye straffbare handlinger. Da de ikke i løpet av de siste 5 år før foretagelsen av de straffbare handlinger har sonet fengselsstraff eller tilsvarende frihetsstraff i utlandet, er det adgang til for deres vedkommende å gjøre dommen betinget. Retten finner at denne adgang bør benyttes og bestemmer derfor at fullbyrdelsen av straffen for deres vedkommende bør utstå i samsvar med reglene i strl. §§ 52 flg. Prøvetiden settes til 3 år uten tilsyn, som ansees upåkrevet. Spørsmålet om det også er grunn til å utsette fullbyrdelsen for Harsems vedkommende oppstår ikke for retten, da han for tiden soner den dom han fikk i 1949. Jfr. strl. § 52 1 b.

- - - - -

De fornærmede har ikke forlangt hverken erstatning eller oppreisning og har heller ikke forlangt at de tiltalte skal pålegges å betale dem et passende beløp til bestridelse av omkostningene ved å kunngjøre domsslutningen eller denne i forbindelse med domsgrunnene i en eller flere offentlige tidender. Statsadvokaten har derfor heller ikke nedlagt påstand om dette, og disse spørsmål blir derfor ikke behandlet. Derimot har statsadvokaten nedlagt påstand på inndragning av Harsems skrifter "Utrolig, men sant" og "Folkedommen over rettssvikerne".

Som det fremgår av dommen finner retten at det er flere beskyldninger som nå mortifiseres. Retten antar at mortifikasjonen ikke vil nå sin hensikt hvis ikke disse skrifter blir inndratt i sin helhet. Påstanden herom tas derfor til følge med hjemmel i strl. § 323. Det bemerkes forøvrig at hverken Harsem eller hans forsvarere har protestert spesielt mot dette. De deler av skriftene som begrunner inndragningen, fremgår av tiltalebeslutningen sammenholdt med mortifikasjonen.

Statsadvokaten har ikke påstått de tiltalte ilagt sakskomkostninger, og retten finner at der som følge av deres økonomiske forhold heller ikke er grunn til å ilegge dem slike, jfr. strprsl. § 452, siste ledd.

Dommen er enstemmig.

D o m s s l u t n i n g :

- I. Peter Andreas Harsem dømmes for forbrytelse mot strl. § 248 jfr. § 247 og for forbrytelse mot strl. § 247, alt sammenholdt med §§ 62 og 64 til en tilleggsstraff av fengsel i 1 - ett - år med fradrag av 9 - ni - dager for utholdt varetekt. Han fradømmes for 10 - ti - år de i strl. § 29 nr. 2 nevnte retter.

Han frifinnes for følgende poster i tiltalen:

1. For tiltalens post I f.
2. For tiltalens post I d for så vidt angår beskyldningen mot politifullmektig Bleskestad.
3. Han frifinnes videre for tiltalen etter strl. § 248 for så vidt angår tiltalens poster I b, c, d, e og g.
4. For så vidt angår tiltalen etter strl. § 247 frifinnes han forøvrig for tiltalens post I g for følgende avsnitt: "Hildisch var en av de første, som hjemmestyrkene kastet seg over i maidagene 1945. Hans

arrestasjonen ble foretatt på en så brutal måte at det ikke er til å beskrive. Her skal kun nevnes at han ble trukket opp på en åpen lastebil - snyttet på i ansiktet og under langsom kjøring fikk molben i gaten anledning til å håne og skjelle ham ut " og for avsnittet:

" I de første måneder etter frigjøringen ble det av de øverste myndigheter bestemt at kostregulativet for landssvikfangene skulle r e d u s e r e s - betydelig under det norske regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen. Denne reduksjon ble gjort så grundig og brutalt at det ble hungertortur. Maten kom ofte pakket i kasser, som hadde vært benyttet til revefor."

5. Han frifinnes for tiltalens post II e.
6. Han frifinnes for tiltalen etter strl. § 130.

II.

Øyvor Hansson dømmes for forbrytelser mot strl. § 247 jfr. § 62 til fengsel i 30 - tretti - dager. Straffens fullbyrdelse utstår etter reglene i strl. §§ 52 flg. med en prøvetid av 3 - tre - år uten tilsyn.

Hun frifinnes for tiltalen etter strl. § 248 og etter § 130.

For så vidt angår tiltalen etter strl. § 247 frifinnes hun for følgende uttalelse: "Han fortalte meg videre om det vakre hjemmet sitt på Drammensveien, som ble plyndret og jevnet med jorden, om sin tysk-fødte hustru som ble ranet for alt (hun var ikke medlem av N. S. og hadde særelse)".

III. Aleksander Lange dømmes for forbrytning etter strl. § 247, jfr. § 62 til fengsel i 90 - nitti - dager. Straffens fullbyrdelse utstår etter reglene i strl. §§ 52 og 53, med en prøvetid av 3 - tre - år uten tilsyn.

Han frifinnes for tiltalen etter strl. § 248.

For så vidt angår tiltalen etter post VII b heves saken.

IV. De i tiltalens I, II, IV samt VII a og c inntatte uttalelser dømmes å være døde og maktesløse bortsett fra følgende uttalelse i tiltalens post I g:

"Maten kom ofte pakket i kasser, som hadde vært benyttet til revefor."

V. Harsems skrifter "Utrolig, men sant" og "Folkedommen over rettssvikerne" inndras med hjemmel i § 323.

VI. Saksomkostninger ilegges ikke.

- - - - -

Dommen ble lest opp for de tre domfelte.

Det ble så meddelt de domfelte innen hvilken frist og på hvilken måte de skulle si fra om anke.

De fikk overlevert hvert sitt eksemplar av "Meddelelse til domfelte."

De domfelte nr. 2 og 3 ble gjort kjent med reglene i strl. § 53 a og b.

De domfelte ønsket betenkningstid.

Retten hevet.

Kristian Lunde.

J. Aars Rynning.

H. Bentsen.

Bekreftes:

Marta Aarnes
protokollfører